

column
Giselinde Kuipers

Lifestyles en soulmates

Zij houdt van *The Smiths*. Hij ook. In de charmante anti-romantische comedy *500 Days of Summer* begrijpt de hoofdpersoon hieruit onmiddellijk dat hij en zij voor elkaar bestemd zijn. Want aan gedeelde smaken en voorkeuren herken je je *soulmate*, de heilige graal van het moderne romantische vertoog. Via onze muzieksmaak, is het idee, tonen wij moderne mensen onze ziel in gestileerde vorm.

Liefde voor *The Smiths*, een Britse jaren-tachtigband met klagerige zang en zwartromantische teksten ("To die by your side, is such a heavenly way to die"), in combinatie met energieke, bijna opgewekte melodieën, fungeert zo als kernachtig samengebalde persoonsbeschrijving. Ik houd van *The Smiths*, dus... ik ben een romantische ziel, voel mij niet helemaal thuis in deze wereld, lijd een beetje onder het leven. Maar ook: ik ben tegendraads, opstandig, en hoewel depri heb ik de moed niet verloren. Een sociale positionering zit er ook in verstopt: ik houd van retro jaren-tachtig muziek, dus ik heb smaak, kijk voorbij de mainstream, ben niet standaard. Zo herkent de goede verstaander terstond de verwante ziel.

Niet alleen in romantische komedies geloven mensen dat muzikale voorkeur iets zegt over wie je bent en wie bij je past. Ook in ons dagelijks leven geldt smaak als een spiegel van de ziel. Zelfbeschrijvingen op Facebook en Hyves, op datingsites, zelfs in de vriendenboekjes die circuleren op basisscholen – allemaal ruimen ze veel plaats in voor favoriete muziek, literatuur, films, televisieseries.

Het geloof in muzieksmaak als basis van identiteit bereikt zijn hoogtepunt zo tussen de 15 en 25. Sinds mensenheugenis organiseert de ene na de andere jeugdsubcultuur en vriendengroep zich rondom muziekstijlen, die gescht worden uiting te geven aan een breder levensgevoel – dat natuurlijk héél anders is dan het levensgevoel van voorgaande generaties, of (stel je voor!) groepen met een andere muziekvoorkeur. *New wave*, de muziek van *The Smiths* en ook van mijn jeugd, werd zo vertolker van de energieke depressie, de geagiteerde zwarte romantiek in tijden van economische uitzichtloosheid. Maar ook – denk ik nu, terugkijkend – met de koketterie van de middenklasse die wist dat het toch wel goed zou komen, zonder de echte boosheid van punk of hardcore. *Salonpunk*, zeg maar.

Massaal geproduceerde artikelen, producten van een door en door commerciële cultuurindustrie, worden zo vehikel voor de allerindividueelste expressie van het allerindividueelste zelf. Op de ironie hiervan

is vaker gewezen door allerlei sociologen en cultuurcritici. Maar dat smaak, op het gebied van muziek of anderszins, een spiegel zou zijn van ons 'echte zelf' (als socioloog kan ik dit niet zonder aanhalingstekens opschrijven) lijkt mij niet alleen wat ironisch, maar ook onwaarschijnlijk. Het daarvan afgeleide idee dat gedeelde smaak wijst op interpersoonlijke compatibiliteit – *soulmates* – lijkt me pertinent onwaar.

Zo had ik had jarenlang een relatie met een fan van Phil Collins, de kalende Brit die eerst drummer, toen zanger was van symfonische rockband *Genesis*, wereldster werd door zijn cover van *The Supremes* en later ook nog de muziek schreef voor de Disneyfilm *Tarzan*. Ik vond dat best gênant, maar in de praktijk had ik er weinig last van. Mijn weerzin tegen Phil werd een soort running gag, daardoor zelfs wel goed voor de gezelligheid, en dat het uitging had met Phil niets te maken.

Waarom zou je het goed kunnen vinden met iemand die van dezelfde dingen houdt? Het klassieke sociologische antwoord ziet smaak als groepsgrens: wie de verkeerde dingen mooi, leuk, of lekker vindt kent de codes niet, hoort er niet bij. *Lifestyle*, smaak, consumptiepatronen markeren zo sociale, zelfs morele grenzen: wie van – het woord zegt het al – *foute* muziek houdt, is zelf een beetje fout.

Maar zoals vaker: in zijn ambitie alles in sociale patronen te vatten mist de puur sociologische blik iets. Sociologen begrijpen waarom smaak samervalt met sociale grenzen, maar vanwaar dat geloof dat smaak iets zegt over ons 'zelf', dat gedeelde smaak wijst op zielsverwantschap? Dat heeft ook te maken met de aard van de esthetische ervaring – iets waar sociologen nogal snel overheen stappen. Esthetische ervaringen, muziek misschien wel het meest, kunnen een gevoel van heelheid en overweldiging teweegbrengen. De grens tussen binnen- en buitenwereld, tussen lichaam en geest, lijkt even te vervagen als we helemaal opgaan in muziek (een boek, een film, een schilderij). Het is moeilijk dit oceanische gevoel niet te koppelen aan je 'zelf': even valt alles op zijn plaats. Dit ben 'ik'.

Nog altijd als ik *The Smiths* hoor, ondanks jarenlange sociologische indoctrinatie, word ik overvallen door dit gevoel, nu ook nog verbonden met nostalgie, want even ben ik weer zestien. En hoewel ik inmiddels weet dat iemand die dit niet deelt best zielverwant kan zijn – het lijkt nog altijd onvoorstelbaar dat iemand die op hetzelfde moment dezelfde esthetische ervaring heeft niet ook een beetje dezelfde ziel heeft. ■